

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Trestněprocesní aspekty kyberkriminality

04.02.2021

Doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.
JUDr. Martin Richter

15

Opatření elektronických důkazů

- Trestní řád nezná pojem elektronický důkaz
- Elektronické důkazy (důkazní prostředky) lze opatřit procesními postupy či instituty
 - příkaz ke „zmrazení“ dat (§ 7b TŘ, úč. od 1.2.2019, z.č.287/2018 Sb.)
 - vydání a odnětí věci (§ 78, § 79 TŘ)
 - domovní prohlídka, prohlídka prostor nesloužících k bydlení a pozemků a osobní prohlídka (§ 82 až 85b TŘ)
 - odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 TŘ)
 - vyžádání údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu (§ 88a TŘ)
 - ohledání (§ 113 TŘ)
 - využití posudku znalce či odborné vyjádření (§ 105 až § 111 TŘ)
 - sledování osob a věcí (§ 158d/1,3 TŘ).

Zmrazení dat - § 7b TŘ

- (1) Je-li zapotřebí zabránit ztrátě, zničení nebo pozměnění dat důležitých pro trestní řízení, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, lze nařídit osobě, která uvedená data drží nebo je má pod svojí kontrolou, aby taková data uchovala v nezměněné podobě po dobu stanovenou v příkazu a učinila potřebná opatření, aby nedošlo ke zpřístupnění informace o tom, že bylo nařízeno uchování dat.
- (2) Je-li to zapotřebí k zabránění pokračování v trestné činnosti nebo jejímu opakování, lze nařídit osobě, která drží nebo má pod svojí kontrolou data, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, aby znemožnila přístup jiných osob k takovým datům.
- (3) Příkaz podle odstavce 1 nebo 2 je oprávněn vydat předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Policejní orgán potřebuje k vydání takového příkazu předchozí souhlas státního zástupce; bez předchozího souhlasu může být příkaz policejním orgánem vydán jen tehdy, jestliže nelze předchozího souhlasu dosáhnout a věc nesnese odkladu.
- (4) V příkazu podle odstavce 1 nebo 2 musí být označena data, na která se příkaz vztahuje, důvod, pro který mají být data uchována nebo k nim má být znemožněn přístup, a doba, po kterou mají být tato data uchována nebo k nim má být znemožněn přístup, která nesmí být delší než 90 dnů. Příkaz musí obsahovat poučení o následcích neuposlechnutí příkazu.
- (5) Orgán, který vydal příkaz podle odstavce 1 nebo 2, jej neprodleně doručí osobě, vůči které směřuje.

Vydání a odnětí věci

- Vydání nebo odnětí hmotné věci důležité pro trestní řízení (§ 112 TŘ)
- Povinnost doličnou věc na vyzvání předložit
- Dokazování za použití doličné věci se provádí předložením listin a jiných věcných důkazů stranám, svědkům a znalcům, přičemž k návrhu strany soud přečte listiny (§ 213 TŘ), nebo se důkaz provádí též ohledáním věci, k němuž se zpravidla přibere znalec (§ 113 TŘ)
- Týká se zejména nositelů různých elektronických informací

Prohlídka prostor a osobní prohlídka

- Mnohdy nezbytné k zajištění elektronických důkazů
- Lze provést, je-li důvodné podezření, že se v prostoru nachází věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení
- Prohlídku prostor musí vždy nařídít soud
- Osobní prohlídku může v přípravném řízení nařídít i státní zástupce

- Provádí PČR
- Časově omezeno na 4 měsíce s možností prodloužení
- Bez souhlasu soudu lze provádět se souhlasem účastníka odposlouchávané stanice
- Musí být připojen protokol s uvedením údajů o místě, čase, způsobu a obsahu provedeného záznamu, jakož i o orgánu, který pořídil tento záznam

- Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky, pro vyjmenované TČ
- nařídí v řízení před soudem jejich vydání soudu předseda senátu a v přípravném řízení nařídí jejich vydání státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu soudce na návrh státního zástupce.
- Příkaz k zjištění údajů o telekomunikačním provozu musí být vydán písemně a odůvodněn.
- § 97 ZoEK - Právnická nebo fyzická osoba zajišťující veřejnou komunikační síť nebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací je povinna uchovávat po dobu 6 měsíců provozní a lokalizační údaje, které jsou vytvářeny nebo zpracovávány při zajišťování jejich veřejných komunikačních sítí a při poskytování jejich veřejně dostupných služeb elektronických komunikací.
- Problém: Lze nařídit do budoucna?
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2019, sp. zn. 4 Tdo 1591/2018 (návrh rozhodnutí č. 6/2019) – „...**lze v odůvodněných případech vydat i tzv. do budoucna. Tak tomu bude např. v situaci, kdy se šetřená trestná činnost nachází ve fázi přípravy a zjišťované údaje mají orgánům činným v trestním řízení poskytnout informace důležité pro odhalení či usvědčení pachatelů, popř. k zabránění dokonání připravované trestné činnosti anebo k zjištění jiných skutečností důležitých pro trestní řízení.**“

Ohledání

- Mají-li být přímým smyslovým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení
- K ohledání se zpravidla přibere znalec a mohou být přibrány i jiné osoby, např. obviněný, poškozený nebo další svědci, zejména je-li třeba ověřit jejich údaje

Znalec

- Osoba rozdílná od procesních stran i od orgánů činných v trestním řízení, která má v trestním řízení v procesu dokazování na podkladě svých odborných znalostí
- Podává posudek jen o otázkách skutkových a ve své odbornosti

Data jako důkaz v trestním řízení

- Data jako elektronické důkazní prostředky lze chápat jako nezpracovaná fakta a údaje bez přidané interpretace či analýzy
- Důkazní prostředky, k jejichž převodu do podoby srozumitelné pro člověka je třeba použít nějaké elektronické zařízení
- Kategorie dat: obsahující nějakou informaci a data, která mají v počítačových systémech určitou dynamiku, která určují co a jak má systém dělat (aplikace)

Data obsahující informaci

- Elektronické dokumenty
 - obsahují informaci, kterou aktivně zachytil člověk
- Metadata
 - k elektronickým dokumentům aplikace obvykle přidávají doplňující informace o dokumentu
- Provozní data
 - kromě metadat aplikace vytvářejí další data, která přímo nesouvisí s aktivitou uživatele
 - produkt funkcionality aplikace
 - logy, automaticky pořizované záznamy, dočasné soubory a cache

Aplikace

- Data, která mají v počítačových systémech určitou dynamiku, která určují co a jak má systém dělat
- Aplikace zpravidla v současné praxi nejsou zahrnuté do rozsahu dokazování a u běžně využívaných aplikací se způsob jakým vytvářejí nebo interpretují data, zpravidla nerozporuje

Zajišťování elektronických dat

- Trestní řád neobsahuje výslovnou úpravu, a je tedy třeba k zajišťování elektronických důkazních prostředků často využívat nepříliš vhodné procesní nástroje
- K počítačovým datům se lze dostat v zásadě třemi základními způsoby:
 - zajištěním zařízení nebo datových nosičů, na kterých jsou počítačová data uchována (počítače, datové nosiče, mobilní telefony apod.)
 - získáním přímého přístupu k počítačovým datům uchovaným v počítačových systémech (volně dostupných, pomocí poskytnutých přístupů, pomocí přihlášeného zařízení, prostřednictvím překonání bezpečnostního opatření apod.)
 - získáním počítačových dat od poskytovatelů služeb (např. uživatelských dat uchovaných u poskytovatele či provozních a lokalizačních údajů).

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Děkuji za pozornost

grivna@prf.cuni.cz

04.02.2021

Doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.
JUDr. Martin Richter

14